

MORT A LES MUNTANYES DE NÚRIA

Jordi Gironès

La mort de dues persones a les muntanyes de Núria el novembre de 2007 m'ha mogut a tractar la casuística climàtica de les muntanyes de Núria i que provoca, de tant a tant, dissortats accidents que acaben amb la pèrdua de vides humanes.

Revisant algunes morts que han tingut lloc a l'alta muntanya catalana, ens adonarem que l'indret on n'hi ha hagut més és precisament a les muntanyes de Núria i no pas al Pirineu lleidatà, on les característiques d'alta muntanya són més clares. De fet, els muntanyencs que van al Pirineu lleidatà possiblement prenen més precaucions, mentre que al Pirineu –sobretot a les muntanyes de Núria– s'acostuma a subestimar les seves condicions en tractar-se d'unes muntanyes amb menys riscos físics aparents. Això fa que gent menys preparada faci excursions o travesses sense experiència en alta muntanya.

Aquestes muntanyes tenen, però, un clima molt peculiar, condicionat per dos fets clau: una altitud gens menyspreable, propera als 3.000 metres (Puigmal 2.910, Bastiments 2.881 i Canigó 2.784 m), i una proximitat al mar. Mentre que el primer factor ja és prou important per tenir

en compte les condicions de temperatura, vent i precipitació que poden arribar a ser rigoroses, el segon factor fa que la zona tingui una influència marítima fent que l'aportació d'humitat sigui notable i es tradueix en l'aparició sobtada de boires quan aquests aires arriben a les carenes; aleshores la visibilitat es redueix a uns nivells que fan gairebé impossible l'orientació si no es tracta d'un muntanyenc que es conegui bé tots els plecs de les carenes que vessen a nord i sud. Més d'un s'ha perdut per falta de visibilitat i per no saber renunciar a fer l'excursió.

Per altra banda, el conegut torb (vent fort del nord) esdevé un element meteorològic que cal tenir molt en compte quan la predicció l'anuncia. A les muntanyes de Núria agafa una força molt destacada, coincidint amb la Tramuntana que té lloc al litoral gironí, i durant l'hivern fa baixar les temperatures a uns nivells molt rigorosos. La seva arribada és molt sobtada i fa canviar les condicions muntanyenques fins al punt de desaconsellar fer l'excursió o la travessa, ja sigui a peu o en esquís de muntanya.

Les precaucions són plenament justificades quan hi ha un canvi de temps previst i cal no subestimar-lo en aquesta regió com ho proven alguns dels records que tinc i que revisaré d'una manera breu. Començaré pels

Coma de Vaca amb el pic de Balandrau. Fotografia de Núria Gironès

dos darrers accidents mortals que donen peu a aquest escrit. L'un va tenir lloc al cim del Bastiments on l'existència d'una placa de gel (hi havia gel en lloc de neu motivat per la perllongada sequera) va fer que un indret aparentment sense cap problema esdevingués un rrelliscós tobogan que va causar la mort d'una persona. L'altre accident va ser per la caiguda accidental d'un excursionista prop del coll de Tirapits (possiblement per la mateixa causa del gel). En ambdós casos l'existència de gel, en un mes de novembre molt fred i sec, ha causat els accidents, però la memòria em fa recular en el temps i em porta als anys 60s quan van morir per congelació tres nois joves a les Gorges del Freser, prop de Comadevaca (desembre de 1968), i posteriorment uns altres a la

cabana de Tirapits. Dos indrets situats en dues clotades on el fred hivernal arriba a unes temperatures de fins a 20° sota zero. Unes condicions gens recomanables com per decidir fer-hi nit.

Però també els esquiadors experimentats han sofert morts accidentals com el cas d'aquells a qui va sorprendre, fent esquí de muntanya l'u de gener de 2001, l'arribada d'un torb molt fort prop de Fontllera (un altre indret poc sospitós de tenir una orografia complicada). Perduts enmig de la neu alçada pel torb van acabar a la clotada de la Coma de Catllar on van quedar colgats per la neu.

L'altre aspecte a tenir molt en compte són les fortes tempestes d'estiu que es formen amb ben poca estona, essent molt més

sobrades que les que tenen lloc en d'altres indrets pirinenc, cas del lleidatà. De la seva perillositat, sobretot a les carenes – autèntics focus d'atracció de llamps – ens ho recorden les creus que trobem al pic de Noucreus (2.799 m) col·locades en record d'una tempesta que va matar nou excursionistes als anys 50s.

Més proper en el temps van ser els tres morts que hi hagué al Pla Guillem, camí del Canigó, un estiu dels anys 80s. Cal tenir present que al Canigó, i a les seves serralades veïnes, l'existència de ferro sempre ha facilitat la caiguda de llamps.

Un altre indret que ha causat algun mort ha estat el «Camí dels Enginyers» que uneix Núria amb Comadevaca. Un itinerari una mica aeri que no és recomanable durant l'hivern i que em porta a acabar recomanant que tothom tingui sempre molt respecte a l'alta muntanya sense menysprear indrets, com el de les muntanyes de Núria, perquè les condicions atmosfèriques poden canviar sobtadament i radicalment una situació fent que el més aconsellable sigui ajornar l'excursió. Pensem que la muntanya segueix allí i podem tornar-hi un altre dia amb millors condicions.

Pic de Freser amb el coll de Tirapits al fons a l'esquerra. Aquesta coma enregistra unes temperatures molt rigoroses en alguns hiverns. Fotografia de Núria Gironès